

Norsk forskning på formidlet til norske lesere på norsk:

Tidende er best i klassen

NTFs Tidende er blant dem som er best i klassen når det gjelder å bidra til å opprettholde og videreutvikle norsk som fagspråk, sier Språkrådets direktør, Åse Wetås. At Tidende også publiserer på dansk og svensk gjør Språkrådets direktør ekstra glad.

Tidendes redaksjonsråd var samlet i Oslo mandag 3. april og fikk besøk av Språkrådets direktør, Åse Wetås som holdt et engasjert foredrag om situasjonen for norsk språk generelt og om norsk som undervisnings-, forsknings- og fagspråk spesielt.

Norsk språk mangler juridisk vern

Innledningsvis fikk vi vite at det er 7 000 språk i verden i dag, og at de 23 mest brukte av dem er førstespråk for 60 prosent av verdens innbyggere. Norsk rangeres blant de 100 mest vitale språkene i verden, og som det 132. største.

Norsk er hovedspråk og nasjonal-språk i Norge, men mangler juridisk vern gjennom eget lovverk, noe Stortinget har sagt de vil utrede.

– Språket er vår viktigste felles kulturgjenstand, sa Wetås, og som kulturarv har det krav på vern. Samtidig er språket en praktisk bruksgjenstand, og som kommunikasjonsmiddel skal det være enkelt, fleksibelt og tilgjengelig for alle. Språket er også en viktig del av identiteten til enkeltmenneskene som bruker det.

– Språkrådets hovedmål er å styrke norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder. Norsk språk skal være samfunnsbærende, sa Wetås. Andre hovedmål er å fremme norsk som et godt og velfungerende kultur- og bruksspråk og å ivareta det språklige mangfoldet og interessene til den enkelte språkbrukeren.

Språkrådet direktør, Åse Wetås, holdt et engasjert foredrag for Tidendes redaksjonsråd og fremhevet Tidende som et tidsskrift som bidrar godt til å opprettholde og videreutvikle norsk som fagspråk for odontologer. Foto: Nils Roar Gjerdet.

Et velfungerende språk er med på ivareta demokrati og deltakelse i et samfunn, og er også et spørsmål om liv og helse med tanke på krise- og katastrofekommunikasjon og kommunikasjon i helsesektoren og mellom fageta-ter.

Trues av engelsk

– Norsk språk trues av domenetap til engelsk, noe vi særlig ser i universitets- og høyskolesektoren, sa Wetås. Stortingsmelding nr. 35 fra 2007–08 identifiserte denne sektoren som et potensielt utsatt område for domenetap til engelsk, og i 2009 kom et tillegg til Lov om høyskoler og universiteter som slår

fast at alle institusjonene har et ansvar for å ivareta og videreutvikle norsk fagspråk på alle fagfelt (§ 1–7).

Engelsk er dagens lingua franca (fellespråk), har høy status og er stadig mer dominerende som forskningsspråk. Engelsk er i økende grad det språket studentene møter i lærebøker og som undervisningsspråk både på lavere og høyere grad.

Deler av næringslivet er også utsatt, men denne sektoren fremstår som mer pragmatiske enn universitets- og høyskolesektoren, som virker mer programmatisk i sin gjennomgående bruk av engelsk. Næringslivets hovedorganisasjon og Språkrådet har laget en felles

hovedregel som lyder: «Norsk når du kan – engelsk når du må».

– Undersøkelser fra 2015 og 2016 viser for øvrig at engelsk er mindre brukt i norske bedrifter enn vi trodde, fortalte Wetås.

– Forskning på engelsk resulterer i utarming av norsk fagspråk og publisering av forskningsresultater bare på engelsk gir større kløft mellom forskerne og yrkesutøverne, sa Wetås videre. Hun mener at akademia trenger å være relevante i det norske samfunnet.

Samtidig mener Språkrådet selvsagt at forskningsartikler må være på det språket som er relevant for kommunikasjonen. Så det er ikke slik at engelsk alltid er feil.

Likevel er det slik at de aller fleste studenter ved norske universitet og høyskoler skal ut i det norske arbeidslivet. De skal møte kolleger, klienter, pasienter og kunder som i hovedsak snakker norsk, og de skal kunne kommunisere med andre fagspesialister på andre fagområder.

Argumenter for å bruke norsk fagspråk i undervisningssammenheng er at studenter tilegner seg stoffet bedre når de får det på sitt eget språk og at studentene får med seg mindre og blir mindre aktive under forelesningene når undervisningsspråket er et annet. Studentene kan med ukloke språkvalg risikere å bli både faglig og språklig dårligere rustet til yrkesutøvelse.

Språkrådet samarbeider med Norges handelshøyskole om å utarbeide en metode for parallellspråklig praksis i den høyere utdanningssektoren og med både kultur- og kunnskapsdepartementet. Det siste prosjektet har også en nordisk komponent.

Språkrådet initierer og veileder i terminologiprojekter for fagfelt der behovet er akutt. Målet er å stimulere til bruk av norsk fagspråk på alle fagfelt.

I 2017 har Språkrådet inngått samarbeidsavtale med Standard Norge om terminologi i norske standarder. Et eksempel Wetås nevnte fra tannhelsefeltet er at det finnes mer enn 150 standarder som

er godkjent i Norge, i følge NIOM. Disse standardene skal kommunisere med praksisfeltet. Og her er språkvalgene avgjørende viktige. Standardene NIOM viser til er i all hovedsak på engelsk.

Dagens tilstand oppsummert

– Språkrådet er bekymret for språkutviklingen i universitets- og høyskolesektoren. Vi trenger god jus og en offensiv språkpolitikk, og vi trenger at sektoren selv ser på dette som en prioritert arbeidsoppgave. Det er avgjørende for sikkerhet, brukerrettigheter og for en opplyst, faktabasert samfunnsdebatt, sa Åse Wetås avslutningsvis, og fortsatte:

– Vi har et godt utgangspunkt, for norsk er et mye brukt språk med en offensiv språkpolitikk. Til alle tider har norsk vært i kontakt med andre språk, og til alle tider har språket vært i endring. Vi må sikre norsk språk den statusen som trengs for at det også i fremtiden skal være samfunnsbærende.

Ellen Beate Dyvi